

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Географічний факультет

Кафедра географії України та регіоналістики

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан географічного факультету



Мирослав ЗАЯЧУК

“29” серпня 2025 року

**РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
ЕТНОГЕОГРАФІЯ УКРАЇНИ**

вибіркова

Освітньо-професійна програма Географія

Спеціальність 106 Географія

Галузь знань 10 Природничі науки

Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

Факультет географічний

Мова навчання українська

Чернівці 2025 рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Етногеографія України» складена відповідно до освітньо-професійної програми «Географія» спеціальності 106 Географія, галузі знань 10 Природничі науки, затвердженої Вченою радою Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (протокол № 12 від 21 грудня 2020 року).

Розробник:

Джаман Ярослав Васильович – асистент кафедри географії України та регіоналістики, кандидат географічних наук, доцент.

Викладач, що забезпечує читання даної навчальної дисципліни:

Джаман Ярослав Васильович – асистент кафедри географії України та регіоналістики, кандидат географічних наук, доцент.

Затверджено на засіданні кафедри географії України та регіоналістики
Протокол № 12/1 від «28» серпня 2025 року

Завідувач кафедри


(підпис)

Іван КОСТАЩУК

Схвалено навчально-методичною радою географічного факультету
Протокол № 1 від «28» серпня 2025 року

Голова навчально-методичної ради


(підпис)

Наталя АНДРУСЯК

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА.

1.1. Мета навчальної дисципліни.

Метою викладання навчальної дисципліни є розкриття територіальних особливостей національної структури населення України.

1.2. Завдання вивчення дисципліни.

Основні *завдання* вивчення дисципліни:

- освоїти науково-методичні основи етногеографії як науки;
- дослідити географію етнічної структури населення України та окремих її регіонів;
- розкрити просторові особливості етнічної структури населення західного регіону України.

1.3. Результати навчання.

У результаті вивчення курсу студенти повинні

знати:

- сутність терміну «етнос»; концепції походження етносу; структуру етносу та його ієрархічні рівні; історичні типи етносу; особливості етнічних процесів;
- етнічну структуру населення України, її територіальні відміни, динаміку;
- етнічну структуру населення західного регіону України, її просторові особливості.

вміти:

- проводити дослідження на відповідному рівні;
- визначати рівень етнічної різноманітності населення регіону;
- побудувати картосхеми етнічної структури населення;
- побудувати матриці бальної оцінки територіальної поширеності та рейтингової значимості найчисельніших етнічних груп у регіоні;
- побудувати картосхеми етнічної різноманітності населення (всього, міського і сільського) України.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК3. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК6. Здатність до проведення досліджень на відповідному рівні.

ЗК7. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК11. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК12. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі

2.2. Структура змісту навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем навчальних занять	Кількість годин												
	денна форма						заочна форма						
	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
Змістовий модуль 1. Науково-методичні основи етногеографії													
Тема 1. Теоретичні основи етногеографії.	12	2	4			6							
Тема 2. Географічні особливості етнічних процесів.	14	2	4			8							
Тема 3. Методика суспільно-географічних досліджень етнічної структури і етнічної різноманітності населення.	12	2	4			6							
Разом за ЗМ1	38	6	12			20							
Змістовий модуль 2. Національна структура населення України і західного регіону України.													
Тема 4. Етнічна структура населення України.	8	2	2			4							
Тема 5. Територіальні відміни і динаміка етнічної структури населення України.	8	2	2			4							
Тема 6. Етнічна структура населення західного регіону України.	20	2	10			8							
Тема 7. Етногеографічні системи поліетнічних прикордонних субрегіонів.	13	2	4			7							
Тема 8. Етногеографічні системи етнічно найоднорідніших субрегіонів.	3	1				2							
Разом за ЗМ 2	52	9	18			25							
Усього годин	90	15	30			45							

2.3. Тематика лекційних занять з переліком питань

№	Назва теми з основними питаннями
1	Теоретичні основи етногеографії. Етнос – головне поняття етногеографії. Підходи до розуміння сутності «етносу» і концепції походження етносу: біологічна, соціальні, примордіалістські, переніалістська, інструменталістська, конструктивістська, пасіонарна. Українські дослідники проблеми походження етносів. Структура етносу та його ієрархічні рівні. Історичні типи етносів. Класифікація етносів.
2	Географічні особливості етнічних процесів. Етноси – складні й динамічні системи. «Етнічні процеси» як поняття. Основні типи етнічних процесів. Етнороз'єднувачі процеси. Етнооб'єднувачі процеси. Типи міжетнічних стосунків. Етнічна територія і типи етнічних меж.
3	Методика суспільно-географічних досліджень етнічної структури і етнічної різноманітності населення. Метод системного аналізу і синтезу етнічної структури населення. Методи діахронічного і синхронного аналізу етнічної структури населення. Статистичний метод дослідження етнічної структури населення. Математичні методи дослідження етнічної різноманітності населення. Картографічний метод дослідження етнічної структури і різноманітності населення. Інші методи дослідження етнічної структури і різноманітності населення.
4	Етнічна структура населення України. Етнічний склад населення України. Етнічна різноманітність населення України. Етнічна різноманітність міського і сільського населення України. Етногеографічні особливості природного руху населення України. Етнічні особливості статеві-вікової структури населення України. Демографічний потенціал окремих етнічних груп населення України. Етногеографічні особливості міграційного руху населення України.
5	Територіальні відміни і динаміка етнічної структури населення України. Чисельність і географічне розміщення українців. Формування української народності й нації. Історико-етнографічне районування України та етнографічні групи українського народу. Найчисленніші етнічні меншини України, географія і закономірності їх поширення. Просторові відміни етнічної структури населення України. Динаміка етнічної структури населення України.
6	Етнічна структура населення західного регіону України. Лінгвістична класифікація народів і ступінь національної строкатості населення західного регіону України. Географічні особливості розселення українців у західному регіоні України. Географічні особливості розселення найчисленніших етнічних меншин у західному регіоні України.
7	Етногеографічні системи поліетнічних прикордонних субрегіонів. Етногеографічна система Закарпатської області. Етногеографічна система Чернівецької області. Мовна ситуація як індикатор асиміляційних процесів. Географічні аспекти мовної ситуації в західному регіоні України. Просторові особливості етнічних процесів і зміни національної структури населення.
8	Етногеографічні системи етнічно найоднорідніших субрегіонів. Етногеографічна система Тернопільської та Івано-Франківської областей.

2.4. Тематика практичних занять з переліком питань

№	Назва теми (завдання)
1.	Етнічна структура населення України. Способом картодіаграми (колової) побудувати картосхему етнічної структури населення України. Способом картограми відобразити частку (у %) українців у

	<p>національній структурі населення областей і Автономної республіки Крим. Проаналізувати просторові відмінності та особливості динаміки національної структури населення України за останній міжпереписний період.</p>
2.	<p>Етнічна різноманітність населення України. Визначити рівень етнічної різноманітності населення: України, 24 областей, АР Крим, міст Києва і Севастополя. Способом картограми (кольорової) побудувати картосхему етнічної різноманітності населення України. На території областей (АР Крим) у вигляді дробу відобразити: а) у чисельнику – індекс етнічної різноманітності, б) у знаменнику – рейтингове місце області, АР Крим, Києва, Севастополя. Встановити просторові особливості етнічної різноманітності населення в Україні.</p>
3.	<p>Етнічна різноманітність міського і сільського населення України. Визначити рівень етнічної різноманітності міського і сільського населення: України, 24 областей, АР Крим. Побудувати таблицю «Класифікація областей і АР Крим за значенням індексів етнічної різноманітності міського і сільського населення». Побудувати картосхему «Ступінь етнічної різноманітності міського і сільського населення». Встановити територіальні особливості рівня етнічної різноманітності міського і сільського населення в Україні.</p>
4.	<p>Найчисельніші етнічні меншини та рівень етнічної різноманітності населення західного регіону України. Способом картодіаграми (колової) побудувати картосхему найчисленніших етнічних меншин західного регіону України. Побудувати картосхему «Рівень етнічної різноманітності міського і сільського населення західного регіону України». Виявити загальні та регіональні особливості етнічного складу і етнічної строкатості населення західного регіону України.</p>
5.	<p>Розселення поляків у західному регіоні України. Побудувати картосхему «Розселення поляків у західному регіоні України»: 1) у розрізі адміністративних районів і обласних центрів відобразити людність поляків (осіб) коловою діаграмою; 2) рейтинг поляків серед етнічних меншин передати кольором (у межах колової діаграми); 3) частку поляків у структурі всього населення (у %) передати картограмою. Виявити просторові особливості розселення поляків у західному регіоні України.</p>
6.	<p>Розселення молдован у західному регіоні України. Побудувати картосхему «Розселення молдован у західному регіоні України»: 1) у розрізі адміністративних районів і обласних центрів відобразити людність молдован (осіб) коловою діаграмою; 2) рейтинг молдован серед етнічних меншин передати кольором (у межах колової діаграми); 3) частку молдован у структурі всього населення (у %) передати картограмою. Виявити просторові особливості розселення молдован у західному регіоні України.</p>
7.	<p>Географія національної структури населення Чернівецької області. Способом картодіаграми (колової) побудувати картосхему «Національна структура населення Чернівецької області». Визначити індекс етнічної різноманітності населення у розрізі адміністративних районів і міста Чернівці (Ер) і відобразити його величину на картосхемі способом картограми. Виявити просторові особливості національної структури населення Чернівецької області.</p>
8.	<p>Етнічні особливості мовної ситуації в західному регіоні України. Побудувати картосхему «Визнання рідної мови [національною групою] західного регіону України». Завдання виконувати за варіантами: 1) угорці, 2) румуни, 3) молдовани, 4) словаки. Коловою діаграмою відобразити людність національної групи у розрізі областей.</p>

Секторами передати частки (у %) визнаних рідних мов. Картограмою відобразити частку мови своєї національності у структурі визнаних рідних мов (у %). Виявити територіальні відміни і особливості визнання рідної мови найчисленнішими національними групами в західному регіоні України.
--

3. Індивідуальні науково-дослідні завдання (ІНДЗ) (виконання картосхеми та її аналіз):

1. Географічні особливості розселення українців у західному регіоні України.
2. Географічні особливості розселення угорців у західному регіоні України.
3. Географічні особливості розселення румунів у західному регіоні України.
4. Географічні особливості розселення молдован у західному регіоні України.
5. Географічні особливості розселення поляків у західному регіоні України.
6. Географічні особливості розселення білорусів у західному регіоні України.
7. Географічні особливості розселення словаків у західному регіоні України.

4. Завдання для самостійної роботи студентів

№	Назва теми	Завдання для самостійної роботи	К-сть год.
1.	Теоретичні основи етногеографії.	Структура етносу та його ієрархічні рівні. Історичні типи етносів. Класифікація етносів. Підходи до розуміння сутності «етносу» і концепції походження етносу. Пасіонарна концепція походження етносу.	6
2.	Географічні особливості етнічних процесів.	«Етнічні процеси» як поняття. Основні типи етнічних процесів. Етнороз'єднавчі процеси. Етнооб'єднавчі процеси. Типи міжетнічних стосунків.	8
3.	Методика суспільно-географічних досліджень етнічної структури і етнічної різноманітності населення.	Поняття «етнічної території». Типи етнічних меж. Математичні методи дослідження етнічної різноманітності населення. Методи діахронічного аналізу і синхронного аналізу етнічної структури населення.	6
4.	Етнічна структура населення України.	Етнічний склад населення України за результатами останнього перепису населення. Показники етнічної різноманітності населення України.	4
5.	Територіальні відміни і динаміка етнічної структури населення України	Етнічна різноманітність міського і сільського населення України. Етногеографічні особливості природного руху населення України. Етнічні особливості статево-вікової структури населення України. Демографічний потенціал окремих етнічних груп населення України.	4
6.	Етнічна структура населення західного	Географічні аспекти мовної ситуації в західному регіоні України.	8

	регіону України.	Географічні особливості розселення українців у західному регіоні України. Географічні особливості розселення румунів у західному регіоні України. Географічні особливості розселення угорців у західному регіоні України. Географічні особливості розселення поляків у західному регіоні України.	
7	Етногеографічні системи поліетнічних прикордонних субрегіонів.	Етногеографічна система поліетнічної території Чернівецької області. Етногеографічна система поліетнічної території Закарпатської області. Етногеографічна система міста Чернівці.	7
8	Етногеографічні системи етнічно найоднорідніших субрегіонів.	Етногеографічна система Тернопільської області. Етногеографічна система Івано-Франківської області.	2

5. Методи навчання:

- словесні методи (лекція, співбесіда, консультація, дискусія, тощо),
- практичні заняття,
- наочні методи (презентації, ілюстрації, відеоматеріали, тощо),
- робота з книгою: навчально-методичною, науковою,
- електронне та інтерактивне онлайн-навчання (мультимедійні, дистанційні),
- самостійна робота за програмою навчальної дисципліни.

6. Перелік питань для самоконтролю та підсумкового контролю навчальних досягнень студентів

1. Дайте визначення поняття «етнос». Розкрийте еволюцію цього поняття.
2. Визначте підходи до розуміння сутності «етносу» і концепцій його походження.
3. Розкрийте сутність біологічної концепції походження етносу.
4. Яка сутність соціальних концепцій походження етносу?
5. Розкрийте сутність примордіалістських концепцій походження етносу.
6. Яка сутність переніалістської концепції походження етносу?
7. Розкрийте сутність інструменталістської концепції походження етносу.
8. Розкрийте сутність конструктивістської концепції походження етносу.
9. Яка сутність пасіонарної концепції походження етносу?
10. Проаналізуйте внесок українських дослідників у вивчення проблеми походження етносів.
11. Розкрийте структуру етносу та його ієрархічні рівні.
12. Охарактеризуйте історичні типи етносів.
13. Наведіть схеми класифікації етносів.
14. Доведіть, що етноси – складні й динамічні системи.
15. Розкрийте сутність поняття «етнічні процеси». Назвіть основні типи

етнічних процесів.

16. Охарактеризуйте етнороз'єднавчі процеси.

17. Розкрийте сутність етнічної дисперсизації. Наведіть приклади.

18. Розкрийте сутність етнічної сепарації. Наведіть приклади.

19. Розкрийте сутність етнічної парціації. Наведіть приклади.

20. Охарактеризуйте етнооб'єднавчі процеси.

21. Розкрийте сутність етнічної асиміляції. Наведіть приклади.

22. Розкрийте сутність етнічної консолідації. Наведіть приклади.

23. Розкрийте сутність етногенетичної міксації. Наведіть приклади.

24. Розкрийте сутність міжетнічної інтеграції. Наведіть приклади.

25. Назвіть і охарактеризуйте типи міжетнічних стосунків.

26. Поясніть значення поняття «етнічна територія» і охарактеризуйте типи етнічних меж.

27. Розкрийте методика і вкажіть методи дослідження етнічної структури і етнічної різноманітності.

28. Розкрийте значення методу системного аналізу і синтезу при дослідженні етнічної структури населення.

29. Розкрийте значення методів діахронічного аналізу і синхронного аналізу при дослідженні етнічної структури населення.

30. Розкрийте значення статистичного методу дослідження етнічної структури населення.

31. Розкрийте значення математичних методів дослідження етнічної різноманітності населення.

32. Обґрунтуйте значимість картографічного методу дослідження етнічної структури і різноманітності населення.

33. Назвіть і коротко охарактеризуйте основні методи дослідження етнічної структури і етнічної різноманітності населення.

34. Проаналізуйте етнічний склад населення України.

35. Розкрийте просторові особливості етнічної різноманітності населення України.

36. Доведіть відмінності етнічної різноманітності міського і сільського населення України.

37. Розкрийте етногеографічні особливості природного руху населення України.

38. Охарактеризуйте етнічні особливості статево-вікової структури населення України.

39. Проаналізуйте демографічний потенціал окремих етнічних груп населення України. Наведіть приклади.

40. Розкрийте етногеографічні особливості міграційного руху населення України.

41. Проаналізуйте чисельність (і динаміку) та особливості географічного розміщення українців в Україні.

42. Розкрийте просторові особливості географії західної української діаспори.

43. Проаналізуйте ретроспективу формування української народності й нації.

44. Наведіть схему історико-етнографічного районування України і проаналізуйте його.

45. Назвіть етнографічні групи українського народу і розкрийте географію їх розселення.
46. Назвіть найчисленніші етнічні меншини України, охарактеризуйте географію і закономірності їх поширення.
47. Проаналізуйте географічні особливості розселення угорців в Україні.
48. Проаналізуйте географічні особливості розселення румунів в Україні.
49. Проаналізуйте географічні особливості розселення молдован в Україні.
50. Проаналізуйте географічні особливості розселення поляків в Україні.
51. Проаналізуйте географічні особливості розселення словаків в Україні.
52. Проаналізуйте географічні особливості розселення євреїв в Україні.
53. Проаналізуйте географічні особливості розселення вірмен в Україні.
54. Проаналізуйте географічні особливості розселення кримських татар в Україні.
55. Проаналізуйте географічні особливості розселення німців в Україні.
56. Проаналізуйте географічні особливості розселення болгар в Україні.
57. Проаналізуйте географічні особливості розселення греків в Україні.
58. Проаналізуйте географічні особливості розселення циган в Україні.
59. Проаналізуйте географічні особливості розселення гагаузів в Україні.
60. Охарактеризуйте лінгвістичну класифікацію народів та ступінь етнічної строкатості населення західного регіону України.
61. Охарактеризуйте географічні особливості розселення українців у західному регіоні України.
62. Охарактеризуйте географічні особливості розселення угорців у західному регіоні України.
63. Охарактеризуйте географічні особливості розселення румунів у західному регіоні України.
64. Охарактеризуйте географічні особливості розселення молдован у західному регіоні України.
65. Охарактеризуйте географічні особливості розселення поляків у західному регіоні України.
66. Охарактеризуйте географічні особливості розселення словаків у західному регіоні України.
67. Проаналізуйте мовну ситуацію як індикатора асиміляційних процесів.
68. Розкрийте географічні аспекти мовної ситуації в західному регіоні України.
69. Охарактеризуйте просторові особливості етнічних процесів і зміни етнічної структури населення.
70. Розкрийте просторові особливості географії східної української діаспори.
71. Розкрийте основні ознаки нації як найвищого рівня розвитку етносу.
72. Проаналізуйте, під дією яких чинників відбувається розвиток етносів і здійснюється перехід на вищі рівні.
73. Охарактеризуйте, що засвідчує спільність загальносвітового етнооб'єднавчого процесу та унікальність розвитку кожного окремого етносу.
74. Назвіть і охарактеризуйте підрозділи етногеографії як науки і навчальної дисципліни.
75. Розкрийте функції етногеографії.
76. Охарактеризуйте показники, які визначають демографічний потенціал

етнічних груп.

77. Висвітліть зміст понять «етнічна група» і «етнографічна група». В чому принципова різниця між цими поняттями? Наведіть приклади.

78. Проаналізуйте досягнення української етногеографії в 20–50-х роках ХХ століття.

79. Розкрийте значимість М. Драгоманова як етногеографа.

80. Розкрийте внесок С. Рудницького у розвиток етногеографії.

7. Система контролю та оцінювання

7.1. Методи і форми контролю.

Контроль знань студентів ґрунтується на здійсненні поточного і підсумкового контролю при застосуванні таких способів діагностики, як практичні і самостійні роботи, тестування, індивідуальні завдання, письмове і усне опитування. Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних та інших видів занять і має на меті перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи. Модульний контроль проводиться у вигляді письмового фронтального опитування.

Форма підсумкового контролю – іспит, що полягає в оцінюванні засвоєння студентом навчального матеріалу на підставі відповідей на підсумковому модулі, результатів виконання ним певних видів робіт.

Методами контролю є: усний, письмовий (розгорнута відповідь), тестовий, графічний при застосуванні індивідуальної та фронтальної перевірки знань, умінь і навичок студентів.

7.2. Критерії оцінювання поточного та підсумкового контролю.

Контроль засвоєння *лекційного і самостійно опрацьованого* теоретичного матеріалу здійснюється на основі модульного (письмового) фронтального опитування, в тому числі – тестування.

Контроль засвоєння знань та набуття умінь і навичок при виконанні *практичних робіт* здійснюється шляхом їх поточної перевірки.

Контроль виконання *індивідуальних завдань* здійснюється за бажанням студентів, як додаткових (необов'язкових для виконання всіма студентами) науково-дослідницьких завдань шляхом оцінювання виконаних рефератів та усного індивідуального захисту результатів дослідження.

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни (до 100 балів) є сумою оцінок компетентностей (балів), одержаних за окремі оцінювані форми навчальної діяльності, за виконані ІНДЗ та контрольний модуль (іспит). Максимальна кількість балів, яку може отримати студент до іспиту, у сумі становить 60 балів. Інші 40 балів відводиться на підсумковий модуль (іспит). Питання *самостійної роботи* включені до завдань модульного контролю і оцінюються при модульному контролі. Додатково студент може отримати до 10 балів за виконання ІНДЗ. Підсумкова оцінка виставляється за сумою всіх отриманих балів згідно шкали оцінювання. При цьому в екзаменаційній відомості зазначається сумарна кількість набраних балів, оцінка за шкалою ECTS і оцінка за національною шкалою.

7.3. Розподіл балів, які отримують студенти.

Поточне опитування, тестування та самостійна робота	Максимальна кількість балів
Змістовий модуль 1	
T 1	8
T 2	8
T 3	9
Сума	25
Змістовий модуль 2	
T 4	8
T 5	7
T 6	8
T 7	7
T 8	5
Сума	35
Іспит	
Всього	100

7.4. Шкала оцінювання: національна та ЄКТС.

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
	Оцінка (бали)	Пояснення за розширеною шкалою
Відмінно	A (90-100)	відмінно
Добре	B (80-89)	дуже добре
	C (70-79)	добре
Задовільно	D (60-69)	задовільно
	E (50-59)	достатньо
Незадовільно	FX (35-49)	незадовільно (з можливістю повторного складання)
	F (1-34)	незадовільно (з обов'язковим самостійним повторним опрацюванням освітнього компонента до перескладання)

8. Зарахування результатів неформальної освіти.

Відповідно до «Положення про взаємодію формальної та неформальної освіти, визнання результатів навчання (здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти, в системі формальної освіти) у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича (протокол №10 від 28 жовтня 2019 року)» (<https://www.chnu.edu.ua/media/3aykf41y/polozhennia-pro-vzaiemodiiu-formalnoi-ta-neformalnoi-osvity.pdf>) допускається зарахування навчальних елементів, а також отримання додаткових балів за результатами неформальної освіти:

- робота чи стажування за фахом, що підтверджується документом із підприємства та забезпечує набуття компетентностей, передбачених навчальною дисципліною;

- проходження безкоштовних навчальних тренінгів (вебінарів, семінарів), що проводяться на платформі Prometheus (<https://prometheus.org.ua>)

та інших фахових платформах, за умови отримання безкоштовного сертифікату.

Результати зараховуються лише для відповідних тем лекційних і семінарських занять, практичних і лабораторних завдань даної навчальної дисципліни у кількості балів, що виділяються на цей навчальний елемент.

9. Рекомендована література

Основна:

1. Джаман Я. В., Джаман В. О. Етногеографія України : навчальний посібник. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2024. 196 с.
2. Джаман В., Джаман Я. Етнічна структура населення центрального регіону України (територіальні особливості на прикладі Черкаської області). // Часопис соціально-економічної географії. – Вип. 16 (1). – Харків: Харківський нац. ун-т ім. В.Н. Каразіна, 2014. – С. 71-81.
3. Джаман В. О., Костащук І. І. Національна структура населення етноконтактних зон. – Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2009. – 288 с.
4. Джаман В.О., Мручковський П.В., Джаман Я.В. Етногеографія Західноукраїнського регіону: монографія. – Чернівці: Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича, 2020. – 240 с.
5. Джаман Я. В. Формування поліетнічного простору великого міста як передумови розвитку етнотуризму (на прикладі Чернівців). // Науковий вісник Чернівецького університету: зб. наук. праць. – Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2016. – Вип. 775-776: Географія. – С. 168-177.
6. Джаман В. О., Джаман Я. В. Поліетнічні Чернівці – багатокультурне місто як база розвитку етнотуризму // Географія та туризм: науковий журнал. – К.: Альфа – ПК, 2022. – Вип. 67. – С. 10 -17.
7. Дністрянський М. С. Етногеографія України: навчальний посібник. – Львів: Видавничий центр ЛНУ ім. І. Франка, 2008. – 232с.
8. Дністрянський М. С. Етнополітична географія України: проблеми теорії, методології, практики. – Львів: Літопис; Видавничий центр ЛНУ ім. І. Франка, 2006. – 490 с.
9. Етногеографія України (методичні вказівки до виконання практичних занять) / Укл.: Я. В. Джаман, В. О. Джаман. – Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2022. – 34 с.
10. Етнічна мапа буковинського прикордоння на зламі тисячоліть [Джаман В. О., Заблотовська Н. В., Костащук І. І. та ін.]. – Чернівці: Прут, 2011. – 64 с.

Допоміжна:

1. Гудзеляк І. Географія населення: Навчальний посібник / І. Гудзеляк. – Львів: Видавничий центр ЛНУ ім. І. Франка, 2008. – 232 с.
2. Джаман В. О. Етнічна структура населення України: територіальні відміни, динаміка. // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету. Серія: Географія. – Вінниця, 2006. – Вип. 11. – С. 90-96.
3. Джаман В. О., Джаман Я. В., Чаплінський П. Розвиток етнічного туризму в поліетнічному просторі (на прикладі Чернівців) // Український

географічний журнал. – 2023. - № 1. – С. 35 – 45.

4. Круль В.П. Ретроспективна географія з основами етнографії: навчальний посібник. – Чернівці: Родовід, 2014. – 296 с.

5. Махній М. Етноеволюція: Науково-пізнавальні нариси. – К.: Влох.ua, 2009.

6. Мручковський П.В. Етнічна структура населення Закарпатської області (територіальні особливості). // Географія, екологія, туризм: теорія, методологія, практика. Матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (м. Тернопіль, 21-23 травня 2015 року). – Тернопіль: СМП “Тайп”, 2015. – С. 211-213.

7. Пономарьов А.П. Українська етнографія: Курс лекцій. – К.: Либідь, 1994. – 320.

8. Тиводар М. П. Етнологія: Навчальний посібник. – Львів: Світ, 2004. – 624 с.

9. Юрій М. Ф. Етнологія: Навчальний посібник. – К.: Дакор, 2006. – 360 с.

10. Theoretical-Methodological Basis for Studying the Preconditions of Ethnic Tourism in Multi-ethnic Urban Settlements. The Case of Chernivtsi City, Ukraine / [Rudenko V. P., Dzhaman V. O., Buchko Zh. I., Dzhaman Ya. V., Mruchkovskyy P. V.] // Journal of Settlements and Spatial Planning. – 2016. – Vol. 7, № 2. – P. 157-165.

ПОЛІТИКА ЩОДО АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

Дотримання політики щодо академічної доброчесності учасниками освітнього процесу при вивченні навчальної дисципліни регламентовано такими документами:

«Етичний кодекс Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича»
<https://www.chnu.edu.ua/universitytet/normatyvni-dokumenty/etychnyi-kodeks-chernivetskoho-natsionalnoho-universytetu-imeni-yuriiia-fedkovycha/>

«Положенням про виявлення та запобігання академічного плагіату у Чернівецькому національному університету імені Юрія Федьковича»
<https://www.chnu.edu.ua/universitytet/normatyvni-dokumenty/polozhennia-pro-vyavlennia-ta-zapobihannia-akademichnomu-plahiatu-u-chernivetskomu-natsionalnomu-universyteti-imeni-yuriiia-fedkovycha/>